

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра медико-біологічних основ спорту та фізичної реабілітації

Гребньова Віка Миколаївна

МОДЕЛЮВАННЯ СТРУКТУРИ ПРОГРАМ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

Спеціальність 227 – Фізична терапія, ерготерапія

Автореферат дипломної роботи
на здобуття кваліфікації магістра

Миколаїв – 2020

Робота виконана на кафедрі медико-біологічних основ спорту та фізичної реабілітації, факультету фізичного виховання і спорту, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник

Доцент , кандидат наук

Данильченко Світлана Іванівна , Чорноморський національний університет імені Петра Могили, доцент кафедри медико-біологічних основ спорту та фізичної реабілітації

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

Бондаренко Ірина Григорівна, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, доцент кафедри медико-біологічних основ спорту та фізичної реабілітації

Захист відбудеться __ лютого 2020 р. о 9.00 год. на засіданні екзаменаційної комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (54003, Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10)

З дипломною роботою можна ознайомитися в бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

Секретар

Крайник Т.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (2015), більш 360 мільйонів чоловік страждають від часткової або повної втрати слуху, з них 32 мільйони - діти у віці до 15 років. Незважаючи на успіхи медицини, їх число повільно, але неухильно зростає, особливо серед дітей та підлітків. Відповідна тенденція викликає занепокоєння педагогів, тому що повна або часткова відсутність слуху перешкоджає загальному розвитку дитини і його соціальної адаптації. У зв'язку з цим практично значущими є рання діагностика і розвиток системи навчально - виховної роботи з даною категорією дітей. У ситуації, що склалася ефективним напрямком діяльності загальноосвітніх установ у розвитку дитини з патологією слуху виступає своєчасна педагогічна корекція, в тому числі і за допомогою адаптивного фізичного виховання.

На сьогоднішній день проблеми сенсоневральної приглухуватості присвячено достатню кількість наукових досліджень, які спрямовані на вирішення завдань корекції фізичного розвитку, здоров'я, рухової та емоційної сфери.

З літературних джерел відомо, що порушення слуху перешкоджає розвитку фізичної підготовленості дітей. Які вивчають особливості фізичної підготовленості глухих та слабочуючих, вказують на відставання фізичних якостей, координаційних, силових, швидкісних і швидкісно - силових здібностей.

Дослідження, присвячені аналізу показників фізичного розвитку і рівня здоров'я школярів з порушенням слуху, свідчать про відхилення в опорно - рухового апарату, порушення постави, плоскостопості, відставанні в рості - вагових показниках, окружності грудної клітки і життєвої ємності легень, низьких показників кардіо - респіраторної системи, наявності супутніх захворювань і слабкому розвитку загального фізичного здоров'я.

Психокорекція глухих і слабочуючих школярів, їх соціалізація розглядалася в роботах. За їх думку, повне або часткова відсутність слуховий сенсорної системи, несформована усне мовлення тягне за собою відставання

пізнавальної сфери, підвищену тривожність, негативні прояви якостей особистості, а також низькі властивості формування соціальної адаптації.

Разом з тим вченими і фахівцями не завжди береться до уваги те, що глухі і слабочуючі діти при виконанні фізичних вправ можуть компенсувати порушення слуху завдяки інтенсифікації діяльності зорового аналізатора. Як наслідок, недооцінюється педагогічний потенціал наочного методу навчання з опорою дітей на зорові сигнали і орієнтири.

Крім цього, Р.М. Боскис (2004) звертає увагу на недостатню розробленість організаційного та змістовного забезпечення адаптивного фізичного виховання слабочуючих школярів відповідно з віковими і сенсорними особливостями. Дослідження школярів з порушенням слуху, показали, що найбільш сприятливим для них (чутливим для педагогічних впливів) періодом розвитку фізичних якостей є вік від 8 до 14 років.

Оскільки порушення слуху обумовлюють якісне своєрідність фізичного та психічного розвитку дітей молодшого та середнього шкільного віку, то це має виражатися в особливостях організації процесу адаптивного фізичного виховання школярів з порушенням слуху, а також враховуватися при розробці і реалізації його змістовного забезпечення. Такі розробки повинні створювати комфортне середовище для корекції фізичного та психічного розвитку вихованців.

Аналіз наукової літератури свідчить про наявність суперечності між високим педагогічним потенціалом процесу адаптивного фізичного виховання в педагогічній корекції фізичного розвитку дітей з порушенням слуху, з одного боку, і недостатньою науковою розробленістю його організаційно - змістовного забезпечення в умовах школи - інтернату для дітей з обмеженими можливостями здоров'я, з іншою. Дане обставина відбиває актуальність і своєчасність обраного нами напряму дисертаційного дослідження.

Виходячи з напрямку дослідження, ми здійснили формулювання наступної гіпотези : підвищення ефективності процесу адаптивного фізичного виховання дітей молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху

в умовах шкіл - інтернатів для дітей з обмеженими можливостями здоров'я можливо, якщо: уточнити особливості їх фізичного та психічного розвитку; включити в зміст варіативного розділу адаптивного фізичного виховання групи фізичних вправ, що враховують ці особливості і сприяють їх корекції; організувати виконання вправ в рамках процесу адаптивного фізичного виховання з переважним використанням методів забезпечення наочності і при активній взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Об'єкт дослідження: процес адаптивного фізичного виховання учнів шкіл - інтернатів для дітей з обмеженими можливостями здоров'я .

Предмет дослідження: змістовне забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання (урочної та позаурочної форм занять) і умов організації в рамках даного процесу з учнями молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху в школі - інтернаті для дітей з обмеженими можливостями здоров'я.

Мета дослідження: підвищення ефективності процесу адаптивного фізичного виховання учнів молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху шляхом корекції змістовного забезпечення його варіативного розділу (урочної та позаурочної форм занять) і умов його організації.

Для досягнення мети ми вирішували наступні завдання дослідження:

- 1) проаналізувати методичні особливості процесу адаптивного фізичного виховання учнів з порушенням слуху;
- 2) оцінити стан фізичного здоров'я, фізичної підготовленості та рівня тривожності дітей молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху;
- 3) розробити та науково обґрунтувати змістовне забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання (урочної та позаурочної форм занять) дітей молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху;

4) виявити в процесі адаптивного фізичного виховання організаційно - педагогічні умови, ефективного функціонування змістовного забезпечення його варіативного розділу (урочної та позаурочної форм занять) у школярів з порушенням слуху.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в наступному:

1) конкретизовані відстаючі показники фізичного здоров'я, фізичної підготовленості, а також стан тривожності учнів молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху та показано їх зміна в процесі дворічного педагогічного експерименту;

2) розроблено змістовне забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання (урочної і позаурочної форм занять) учнів молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху;

3) виявлено організаційно - педагогічні умови (застосовувані в рамках адаптивного фізичного виховання в цілому), що забезпечують ефективне функціонування змістовного забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання (урочної та позаурочної форм занять) у школярів з порушенням слуху.

Теоретична значимість полягає в тому, що матеріали дослідження доповнюють адаптивну фізичну культуру новими знаннями по організації та утримання адаптивного фізичного виховання (в умовах школи - інтернату для дітей з обмеженими можливостями здоров'я), обґрунтуванням змістовного забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання при організації урочної та позаурочної діяльності з учнями молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху.

Практична значимість результатів дослідження полягає в розробці змістовного забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання при організації урочної та позаурочної діяльності з учнями молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху, в конкретизації особливостей фізкультурної та виховної діяльності в умовах школи - інтернату

для дітей з обмеженими можливостями здоров'я, в адаптації наших розробок до освітніх установ для дітей з різними патологіями.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми, показано зв'язок з науковими програмами, планами й темами; визначено мету, об'єкт і предмет; сформульовано завдання дослідження; описано методи дослідження; подано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «Теоретико-методичні основи адаптивного фізичного виховання школярів з порушенням слуху» на основі огляду літературних джерел, рекомендацій вітчизняних і зарубіжних асоціацій та товариств, чинних протоколів Міністерства охорони здоров'я України встановлено, що у дітей з патологією слуху в порівнянні зі здоровими школярами відстають найважливіші показники дихальної системи: показники життєвої ємності легень, окружності грудної клітки, спостерігається дисбаланс дихальної мускулатури, а також порушення ритму зовнішнього дихання.

При оцінці системи кровообігу депривованих по слуху дітей і підлітків перераховані вище автори вказують на підвищену частоту серцевих скорочень, низькі показники артеріального тиску, хвилинного обсягу крові, ударного обсягу, середнього і пульсового тиску, а також слабку адаптацію організму до фізичних навантажень.

Виходячи з вищевикладеного, в процесі фізичного виховання глухих необхідно враховувати індивідуальні властивості їх психіки, особливості формування якостей особистості, періоди і етапи становлення пізнавальної сфери (сприйняття, мислення, пам'яті), сприяти становленню адаптаційних процесів особистості до самостійного і гармонійного існуванню в соціальному середовищі. Для цього, за твердженням авторів, в процесі фізичного виховання необхідно використовувати засоби ігрового і змагального характеру. Створюючи необхідні, специфічні для дітей даної категорії, умови, важливо спиратися на індивідуальні особливості фізичного розвитку, здоров'я,

підготовленості і психоемоційного стану. При цьому необхідний пошук нових форм, засобів і методів, що мають корекційно - компенсаторну спрямованість в процесі фізичного виховання дітей з важкими порушеннями слуху.

Наукові дані свідчать про те, що школярі з порушенням слуху в порівнянні зі своїми здоровими однолітками мають більш значні відставання в показниках, де потрібно прояв вибухової сили, а також прояв швидко - силових здібностей. Прояв динамічної сили і силової витривалості вказує на менш істотні відставання. Автори пояснюють це особливостями центральної нервової системи, яка в силу своєї напруженості і скутості не дозволяє м'язовим волокнам в повній мірі проявити швидкий і вибуховий характер роботи.

Розвиток основних рухів дуже важливо для дітей з порушеннями слуху. Воно здійснюється як на заняттях, так і в самостійній повсякденній життя. Основними формами адаптивного фізичного виховання в корекційних установах для дітей з порушеннями слуху є заняття з адаптивної фізичної культури.

Відсутність слуху створює додаткові труднощі в засвоєнні навчального матеріалу в процесі фізичного виховання.

Однією з проблем в адаптивному фізичному вихованні слабочуючих також є складність організації навчально - виховного процесу. Основну роль в системі фізичного виховання займає загальна рухова активність, яка в більшій мірі ефективна тільки в початковій школі. До жаль, з віком школярі з патологією слуху втрачають інтерес до рухової навантаженні, оскільки їм з працею даються НЕ освоєння в ранньому віці технічні елементи різних вправ. Про це свідчать більш значні відставання показників фізичного здоров'я і фізичної підготовленості глухих від своїх здорових однолітків в середніх і старших класах.

Адаптивне фізичне виховання глухих має бути направлено на забезпечення всебічного розвитку особистості шляхом комплексного вирішення оздоровчих, освітніх, виховних, корекційно - компенсаторних завдань.

При організації уроків адаптивної фізичної культури для глухих дітей з метою вирішення оздоровчих, виховних та корекційних завдань необхідно використовувати принципи, які строго враховують особливості розвитку глухих школярів.

У другому розділі «Матеріал, методи та організація дослідження» обґрунтовано доцільність застосування методів дослідження відповідно до мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Під час виконання наукової роботи були використані такі методи : аналіз, узагальнення та систематизація даних наукової, методичної та спеціальної літератури, мережі інтернет; документальний метод; метод опитування; метод тестування; педагогічні методи дослідження; клінічні методи дослідження та методи математичної статистики .

Для цього ми вивчили особливості фізичного і психічного розвитку школярів з порушенням слуху, особливості їх фізичної підготовленості, а також методичні основи фізичного виховання дітей шкільного віку з патологією слуху.

Ми виявляли: соціальні особливості дітей з порушенням слуху та їх сімей; матеріальне і побутове становище сімей вихованців спеціального (корекційного) установи I, II виду; характер взаємин у родині; основні форми, методи і засоби, які використовуються в навчально - виховної роботи.

Аналіз виписок з медичних карт учнів дозволив нам оцінити причини виникнення патології слуху та ступінь порушень, дати оцінку рівня здоров'я і динаміки стану здоров'я протягом шкільної життя дітей і підлітків з порушенням слуху, виявити супутні захворювання і різні відхилення в стані їх фізичного здоров'я.

Педагогічний експеримент був використаний нами з метою практичного обґрунтування ефективності розробленого змістовного забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання (урочної та позаурочної форм занять) школярів з порушенням слуху .

Виходячи з результатів констатуючого дослідження, нами було розроблено організаційно - змістовне забезпечення варіативної частини програми і позаурочної форми занять з фізичного виховання школярів з порушенням слуху.

Методи математико - статистичної обробки отриманих результатів склалися за такими критеріями: 1) перевірка нормальності розподілу по W - критерію Шапіро - Уїлки; 2) перевірки гіпотези про різниці двох середніх значень двох вибіркової t - критерій Стюдента для незалежних вибірок і парний двох вибіркової t - тест Стюдента; 3) в разі непокори вибірок нормальному розподілу порівняння проводилося по непараметричних критеріях Манна-Уїтні для незалежних вибірок і критерієм Вілкоксона для пов'язаних вибірок.

Експериментальне дослідження було проведено на базі спеціальної корекційної школи - інтернат I, II виду. В експерименті брали участь 40 учнів молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху. В першу експериментальну групу входили 10 дівчаток з порушенням слуху у віці 7 - 9 років. У другу експериментальну групу входили 10 хлопчиків з порушенням слуху того ж віку. У третю експериментальну групу входили 10 дівчат 12 - 14 років з порушенням слуху. Четверта експериментальна група складалася з 10 юнаків 12 - 14 років з порушенням слуху. З аналогічною кількістю контрольних груп і числом випробовуваних ($n = 40$) виступили однолітки зі спеціальної (корекційної) школи - інтернату I, II виду.

У констатуючому експерименті здійснювалося порівняння досліджуваних показників школярів з патологією слуху з відповідними показниками їх здорових однолітків ($n = 120$) з загальноосвітньої школи з метою виявлення відстаючих показників перших.

Перший етап дослідження був спрямований на вивчення науково - методичної літератури з проблеми дослідження, розробку наукового апарату дослідження. На даному етапі визначена актуальність напрямку, виявлені мета, предмет, гіпотеза, завдання і методи дослідження.

Другий етап дослідження був присвячений проведенню констатуючого педагогічного експерименту, де виявлялися особливості показників фізичного здоров'я, фізичної підготовленості, здійснювалася оцінка рівня тривожності дітей молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху. На даному етапі було розроблено організаційно - змістовне забезпечення варіативної частини програми по фізичному вихованню школярів молодшого і середнього ланки.

На третьому етапі дослідження було здійснено впровадження організаційно - змістовного та методичного забезпечення варіативної частини програми з фізичного виховання дітей молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху. Відстеження ефективності даних розробок здійснювалося в чотири етапи дослідження.

У третьому розділі «Обговорення результатів дослідження» представлено результати констатувального експерименту .

Рівень фізичного здоров'я дітей з порушенням слуху молодшого і середнього шкільного віку і їх слухають однолітків ми визначали з допомогою експрес - оцінки фізичного здоров'я за методикою С.В. Хрущова. Методика полягає з п'яти індексів: масо - ростового індексу Кетле, подвійного твари - індексу Робінсона, індексу Скибинського, індексу потужності Шаповалової та індексу Руф'є.

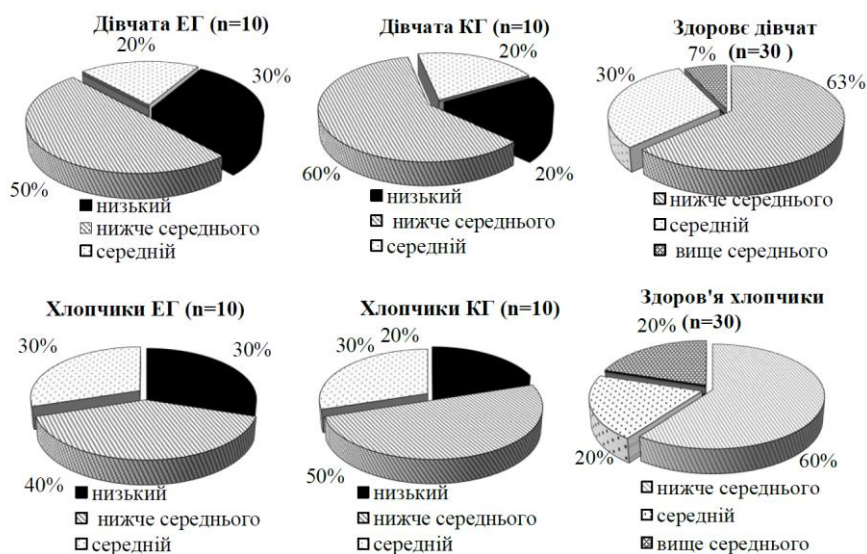

Рис. 3.1. Процентне співвідношення рівнів фізичного здоров'я дітей 7-9 років з порушенням слуху та їх здорових однолітків на початку експерименту

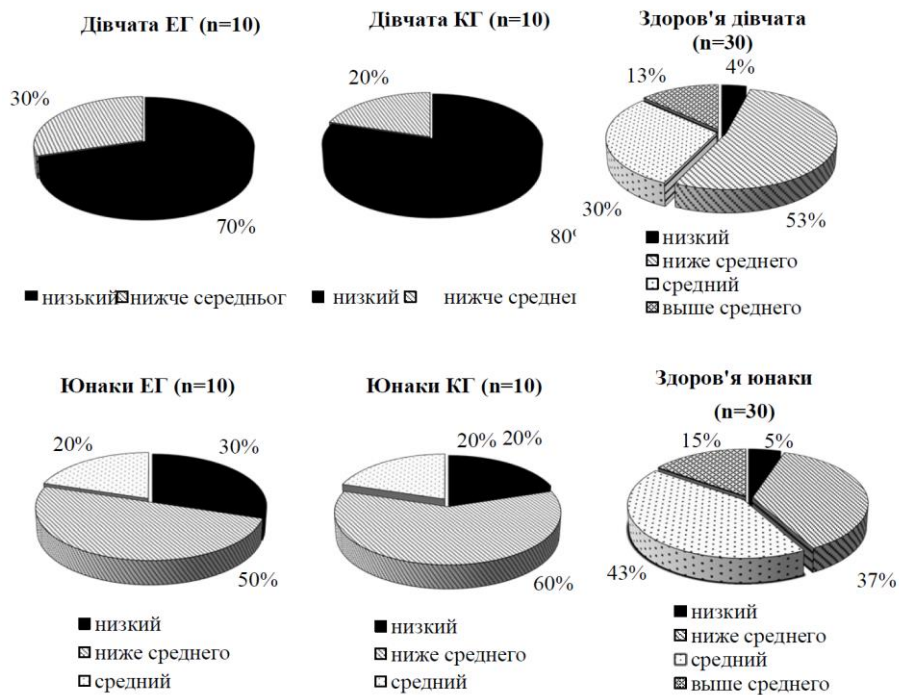

Рис. 3.2 - Процентне співвідношення рівнів фізичного здоров'я підлітків 12-14 років з порушенням слуху та їх здорових однолітків на початку експерименту

Аналіз показників фізичного здоров'я школярів молодшого ланки визначив такі особливості:

- в показниках росту - вагового індексу Кетле середній бал депривованих по слуху дівчаток, які входять до складу експериментальної групи, має значення рівне 3,8 бала, контрольної групи - 3,9 бала, у їх чують ровесниць - 4,0 бала;

- показники індексів Робінсона і Руф'є, що характеризують загальне функціональне стан і адаптаційні можливості серцево - судинної системи, у дівчат експериментальної групи у віці 7 - 9 років становлять 3,2 і (- 1,5) бала, контрольної групи - 3,2 і (- 1,4) бала.

Таким чином, констатуючий експеримент стану загального рівня фізичного здоров'я, виявлення його слабких функціональних сторін, визначення ступеня працездатності та адаптації морфологічних систем, дозволили визначити, що між показниками дітей і підлітків експериментальної і

контрольної груп молодшого і середнього шкільного віку не виявлено достовірної різниці. При порівнянні аналогічних показників слабчучючих школярів з показниками їх здорових однолітків встановлені статистично значущі відмінності в індексах СКИБИНСЬКИЙ, Шаповалової, Руф'є і в показниках загального рівня здоров'я.

Результати експерименту, що констатує фізичної підготовленості дітей молодшого та середнього шкільного віку вказують на те, що між експериментальною і контрольною групами немає достовірної різниці ($p < 0,05$). Порівняльний аналіз школярів з порушенням слуху та їх здорових однолітків показав, що в рухових тестах біг 30 м, човниковий біг, стрибок в довжину з місця, нахил вперед сидячи, проба Ромберга, метання набивного м'яча, біг змійкою показники достовірно нижче як у експериментальної, так і у контрольної групи. У підтягуванні на перекладині, Шести хвилинний бігу і підйомі тулуба в сивий між відповідними групами достовірної різниці не спостерігається.

Отримані в ході констатуючого експерименту, дозволяють нам прийти до висновку, що учні молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху мають суттєві відставання від своїх здорових однолітків в показниках фізичного здоров'я, фізичної підготовленості, а також виявлено наявність у них підвищеної тривожності, а саме, істотна різниця ($p < 0,05$) присутня в наступних показниках:

1) фізичного здоров'я. Спостерігаються низькі значення індексів СКИБИНСЬКИЙ, Шаповалової, Руф'є і загального рівня фізичного здоров'я в двох вікових групах, як у хлопчиків, так і у дівчаток;

2) фізичної підготовленості. Виявлено слабкі сторони слабчучючих школярів в прояві швидкості, швидкісно - силових здібностей, рухової координації, статичної рівноваги і гнучкості;

3) стані тривожності. Визначено по відношенню до здоровим одноліткам показники підвищеного рівня тривожності за методикою Тейлора, особистісної та ситуативної за методикою Спілберга

Таким чином, дані, отримані в ході констатуючого експерименту, дозволяють нам прийти до висновку, що учні молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху мають суттєві відставання від своїх здорових однолітків в показниках фізичного здоров'я, фізичної підготовленості, а також виявлено наявність у них підвищеної тривожності, а саме, істотна різниця ($p < 0,05$) присутня в наступних показниках:

1) фізичного здоров'я. Спостерігаються низькі значення індексів СКИБИНСЬКИЙ, Шаповалової, Руф'є і загального рівня фізичного здоров'я в двох вікових групах, як у хлопчиків, так і у дівчаток;

2) фізичної підготовленості. Виявлено слабкі сторони слабчущих школярів в прояві швидкості, швидко - силових здібностей, рухової координації, статичної рівноваги і гнучкості;

3) стані тривожності. Визначено по відношенню до здоровим одноліткам показники підвищеного рівня тривожності за методикою Тейлора, особистісної та ситуативної за методикою Спілберга.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукової літератури у напрямку дослідження показав, що сьогодні існує потреба у впровадженні в процес адаптивного фізичного виховання школярів з порушенням слуху розробок, які, з огляду на їх компенсаторні функції, дозволяють підвищити доступність основних рухів, а також створюють умови комфортного середовища для корекції їх фізичного і психічного розвитку.

2. Результати констатуючого експерименту показали, що школярі з порушенням слуху відрізняються щодо чують однолітків:

- слабкими показниками фізичного здоров'я: дівчатка з патологією слуху (7- 9 років) мають співвідношення показників рівня здоров'я низького, нижче середнього і середнього - 30%, 50% і 20%, хлопчикам з порушенням слуху (7 - 9 років) відповідають показники низького рівня здоров'я - 30%, нижче середнього - 40%, середнього - 30%.

Схожа тенденція в показниках фізичного здоров'я спостерігається у підлітків 12 - 14 років;

- низькими показниками фізичної підготовленості. Спостерігається суттєва різниця ($p < 0,05$) між показниками в тестуванні швидкості, гнучкості, рівноваги, рухової координації, швидко - силових здібностей, однак показники динамічної сили і витривалості достовірно значимі ($p > 0,05$);

- підвищеним рівнем тривожності за методиками Тейлора і Спілберга.

3. Розроблено змістовне забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання (урочної та позаурочної форм занять) у учнів молодшого та середнього шкільного віку з порушенням слуху: 1) коригуючі засоби легкої атлетики на основі візуального впливу; 2) корекційні рухливі ігри Фопеля Клауса на довіру і згуртування в колективі (молодший шкільний вік), корекційні рухливі ігри з м'ячем і естафети з м'ячем (середній шкільний вік); 3) елементи йоги (молодший шкільний вік). 4) елементи стретчинга (середній шкільний вік); 5) дихальна гімнастика Стрельникової О.М .; 6) коригуючі систему дихання вправи в ігровій формі, уніфіковані настільні ігри (настільний футбол) (середній шкільний вік); 7) кошти корекції і профілактики порушення постави з візуальним впливом лежачи на гімнастичному килимі і на фіт болі; 8) елементи степ - аеробіки; 9) елементи психогімнастики Чистякової М.І. (молодший шкільний вік); 10) тренінгові вправи та ігри, спрямовані на корекцію тривожності (середній шкільний вік).

4. Виявлено дві групи організаційно - педагогічних умов (що застосовуються в рамках адаптивного фізичного виховання в цілому), що забезпечують ефективне функціонування змістовного забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання (урочної та позаурочної форм занять) у школярів з порушенням слуху: 1) широке застосування наочного методу; 2) організація спільної діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу.

5. Змістовне забезпечення варіативного розділу адаптивного фізичного виховання (урочної та позаурочної форм занять) з урахуванням виявлених нами

організаційно - педагогічних умов (застосовуваних в рамках адаптивного фізичного виховання в цілому), призводить до корекції їх фізичного і психічного розвитку. Це проявляється: 1) в поліпшенні показників фізичного здоров'я, фізичної підготовленості і зниження ситуативної та особистісної тривожності; 2) в наявності переваги показників фізичного здоров'я експериментальних груп над показниками контрольних груп. 20% дівчаток ЕГ 1 мають рівень здоров'я вище середнього, 50% - середній, 30% - нижче середнього. Хлопчики ЕГ 2 мають значення: вище середнього - 30%, середнього - 60% і нижче середнього - 10%. Їх однолітки і однолітки з КГ 1 і КГ 2 з середнім рівнем - 50% і 40%, нижче середнього - 50% і 60%.

Аналогічна динаміка показників фізичного здоров'я спостерігається між школярами ЕГ 3, ЕГ 4 і КГ 3, КГ 4 в 12 - 14 років; в найбільшому прирості показників фізичної підготовленості. Дівчата ЕГ 1 мають приріст показників моторної сфери від 10,5% до 174%, хлопчики ЕГ 2 - від 11,5% до 176,8%. У КГ 1 дівчаток приріст становить від 4,2% до 67%; в КГ 2 хлопчиків - від 3% до 134%;

Така ж тенденція за показниками фізичної підготовленості спостерігається у дівчат і юнаків ЕГ 3, ЕГ 4 і КГ 3, КГ 4 в 12 - 14 років. - в зниженні тривожності школярів з експериментальних груп щодо школярів з контрольних груп.

Анотація

Гребньова В.М. Моделювання структури програм адаптивного фізичного виховання школярів з порушенням слуху.

Дипломна робота магістра за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» – Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв). – Миколаїв, 2020.

У дипломній роботі досліджено проблему корекції рухової сфери слабочуючих юнаків із застосуванням засобів адаптивного фізичного виховання, формування оптимального рухового режиму юнаків з розладами

слуху в умовах спеціальної школи. Розроблено і науково обґрунтовано методику корекції рухових порушень юнаків означеної нозології в позаурочний час засобами адаптивного фізичного виховання, методику мовленнєвого забезпечення занять фізичними вправами адаптаційної спрямованості; конкретизовано сутність поняття “адаптивне фізичне виховання” та визначено його корекційне значення в контексті розвитку дітей з розладами слуху, досліджено рівень адаптаційної поведінки слабочуючих дітей 7-9 років та підлітків 12-14 років. Реалізовано педагогічні умови корекції рухових порушень слабочуючих юнаків у процесі застосування засобів адаптивного фізичного виховання.

Ключові слова: корекція рухових порушень, слабочуючі юнаки, адаптивне фізичне виховання, корекційні фізкультурно-оздоровчі заняття, фізичний розвиток, фізичні якості, соціальна адаптація, соціальна інтеграція, розлади слуху.

Анотація

Гребнева В.М. Моделирование структуры программ адаптивного физического воспитания школьников с нарушением слуха.

Дипломная работа магистра по специальности 227 «Физическая терапия, Эрготерапия» - Черноморский национальный университет имени Петра Могилы (г.. Николаев). - Николаев, 2020.

В дипломной работе представлены теоретические и экспериментальные основы коррекции двигательной сферы слабослышащих юношей с применением средств адаптивного физического воспитания, исследована проблема формирования оптимального двигательного режима юношей с нарушениями слуха в условиях специальной школы, определены условия социальной интеграции в окружение слышащих сверстников.

Изучение исследуемой проблемы позволяет утверждать, что отставание слабослышащих в динамике формирования двигательной сферы в значительной мере определяется тугоухостью и недостаточным развитием речи, результатом

чего является ограниченное получение информации, которая позволяет регулировать двигательную деятельность и руководить ею в надлежащем объеме.

В исследовании была разработана экспериментальная методика занятий физическими упражнениями адаптационной направленности с целью коррекции двигательных нарушений и обеспечения профессиональной адаптации и социальной интеграции в процессе внеурочных занятий юношей с нарушениями слуха, определены и научно обоснованы педагогические условия её реализации.

Специфика методики адаптивного физического воспитания данного контингента школьников определялась развивающими критериями влияния, которые основываются на использовании специально разработанных средств, методов и форм применения физических упражнений. В экспериментальной группе слабослышащих юношей процесс физического воспитания моделировался с учетом особенностей физического и психофизического состояния исследуемых, их будущей профессиональной деятельности и предусматривал коррекцию двигательных нарушений и психического состояния, развитие и усовершенствование качеств, необходимых для будущей профессиональной деятельности.

Педагогическими условиями коррекционной физкультурно-оздоровительной деятельности явились следующие: использование специальных методов обучения, направленных на обеспечение согласованности движений, ориентации в пространстве, дифференцирование усилий, пространства, времени, расслабление, быстроту реагирования на изменяющиеся условия, равновесие, ритмичность движений; проведение совместных занятий слабослышащих со слышащими школьниками с учетом их психофизиологических возможностей и уровня развития физической подготовленности, рациональное чередование физических нагрузок в процессе развития основных физических качеств путём использования средств адаптивного физического воспитания; использование эффективной передачи

различной словесной информации, совершенствование речевого обеспечения коррекционных физкультурно-оздоровительных занятий, обогащение словарного запаса слабослышащих юношей с целью применения полученных знаний в будущей самостоятельной деятельности.

Выбор игры в настольный теннис был обусловлен её положительным влиянием на развитие жизненно важных качеств, прежде всего основных свойств внимания (интенсивности, стойкости, переключения), а также тем фактом, что зрение, мышечно-суставная чувствительность и тактильные ощущения являются основными задействованными анализаторами. Использование упражнений из настольного тенниса позволяет максимально развивать функции этих анализаторов для более эффективного их участия в компенсации качеств, утраченных вследствие нарушения деятельности слухового аппарата. Спортивное плавание рассматривается как эффективное средство расширения двигательных возможностей, укрепления опорно-двигательного аппарата. Усвоение способов прикладного плавания развивает необходимые умения и навыки использования личного опыта в сложных ситуациях на воде, улучшает ориентирование в пространстве, перенесение внимания, активизирует процессы мышления, создает базу двигательных способностей для применения их в повседневной деятельности. Упражнения на выносливость (ходьба, бег, спортивные игры на фоне утомления) расширили функциональные возможности сердечно-сосудистой, дыхательной систем, улучшили деятельность центральной нервной системы, повысили трудоспособность.

Применение научно обоснованной методики позволило интенсифицировать процесс освоения физических упражнений, сократить сроки коррекции двигательной сферы. Анализ итоговых результатов эксперимента подтвердил эффективность разработанной методики, о чём свидетельствуют более высокие показатели во всех видах тестирования слабослышащих юношей экспериментальной группы, в отличие от сверстников из контрольной группы.

Ключевые слова: коррекция двигательных нарушений, слабослышащие юноши, адаптивное физическое воспитание, коррекционные физкультурно-оздоровительные занятия, физическое развитие, физические качества, социальная адаптация, социальная интеграция, нарушения слуха.

Annotation

Grebneva V. Modeling the structure of adaptive physical education programs for students with hearing impairment.

Master's thesis on the specialty 227 "Physical Therapy, ergotherapy" - Black Sea National University named after Petro Mohyla (Mykolaiv). - Mykolaiv, 2020.

The dissertation investigates the problem of correction of the deaf teenagers' movements with the use of means of adaptive physical education, the problem of forming of an optimum regime of movements of older schoolboys with the deflections of hearing in the conditions of a special school is investigated. The method of correction of deflections of movements of the teenagers during out-of-class time by means of adaptive physical education was worked out and proved scientifically, the method of speech maintenance of the lessons by means of the physical exercises of an adaptive trend was studied, the essence of the concept "adaptive physical education" was concretized and its correctional significance in the development of the children with the deflections of hearing was determined, the level of an adaptive behaviour of the deaf children 7-9 years and adolescents 12-14 years was investigated. The pedagogical conditions of corrections of deflections of movements of the deaf teenagers were realized in the process of the use of the means of adaptive physical education.

Key words: correction of deflections of movements, the deaf teenagers, adaptive physical education, the correctional lessons and the health improvement lessons, physical development, physical features, social adaptation, social integration, deflections of hearing.